

ATATÜRK İLKOKULU REHBERLİK BİRİMİ

2015-2016

VELİ BÜLTENİ

OYUN

Oyun, çocuğa hiç kimsenin öğretemeyeceği konuları, kendi deneyimleriyle öğrenmesi yöntemidir. Oyun, sonucu düşünülmeden, eğlenmek amacıyla yapılan hareketlerdir. Piaget'e göre oyun, bir uyumdur.

- Oyunun Bedensel Değeri: çocuğun kas sistemini geliştiren aktif oyun, aynı zamanda çocukta biriken enerjinin boşalmasını sağlar. Bu enerjinin sağlanmaması, çocuğun nörotik, içe dönük ve alıngan bir yapıya sahip olmasına neden olabilir.
- Oyunun İyi Edicilik Niteliği: çocuğu tanımada değerli bir araç olan oyun, onun günlük yaşamda çevresinden aldığı uyaranların oluşturduğu gerilimden kurtulmasını sağlar.

Çocuk oyun yoluyla birikmiş enerjisini toplumsal açıdan kabul edilen bir yolla boşaltma olanağı bulmaktadır. Ayrıca oyun, çocuğun en güçlü ve doğal dürtülerinden biri olan saldırganlık dürtüsünü boşaltmasına yarar.

Hayali oyunlarda çocuk, korkulardan ve bu korkuların sonucu olan gerilimden kurtulabilir. Uygun seçildiği takdirde oyunlar, günlük yaşamda görülen kırıklıkların (frustrasyonların) azalmasını sağlar.

Çocuklar, özel yaşamlarındaki bazı sorunlarını oyun yoluyla çözebilirler. Örneğin, okulda el yazısında zorluk çeken bir çocuk, yazı için gerekli olan el hareketlerini, kil faaliyeti, resim ya da boya yoluyla kazanabilir. Oyun, çocuğun dili ve etkin bir anlatım aracıdır. Oyun yoluyla çocuk, en derin duygu ve gereksinmelerini ifade olanağı bulmakta ve sorunlarını kendi kendine çözebilmektedir. Çocuk, bebekleriyle evcilik oynarken, evin çeşitli bireylerine olan duygularını bu yolla açığa vurabilmektedir. Örneğin, kardeşini kıskanan bir çocuk, oyunlarında kardeşi rolündeki bir bebeği cezalandırabilir ya da dönmek üzere seyahate gönderebilir.

- Oyunun Eğitimsel Değeri: çocuk, çeşitli biçim ve boyutlardaki oyun malzemesiyle oynaya oynaya, renk, boyut ve objelerin anlamlarını kavrar. Oyun, çocuğun içinde bulunduğu yaşamı kavramasını, gerçeğe gerçek olmayana ayırabilmesini öğretir.
- Oyunun Toplumsal Ve Ahlaki Değeri: arkadaşlarıyla oynamak, çocuğa işbirliğini ve toplu yaşam için gerekli kuralları öğretir. Oyun yoluyla sosyalleşen, 'ben' ve 'başkası' kavramlarının bilincine varan çocuk, vermeyi ve almayı da oyun aracılığıyla öğrenir.

Çocuğun toplum ve ahlak kurallarına uyum göstermesinde oyunun rolü büyüktür. Çocuk, ev ve okul çevresinde neyin doğru, neyin yanlış kabul edildiğini görür. Ancak bu tür kurallara uymanın zorunluluğunu oyun ortamında anlayabilir.

Çocuğun oyun içindeki davranış biçiminde ailesinden edindiği eğitim türünün etkisi büyüktür. Aşırı hoşgörü ortamının egemen olduğu ailelerden gelen çocuklar, oyun ortamına kolaylıkla uyum sağlayamazlar. Yine aşırı otoriter aile ortamından gelen çocuklar, ya çok silik ve pasif ya da saldırgan davranış örnekleri verirler.

YAŞLARA GÖRE OYUNDA GÖRÜLEN GELİŞİM

2 yaşından itibaren çocuklar, çevrelerini saran kültürü yansıtan ve günlük yaşamlarını canlandıran dramatik oyunlara yönelirler. Bu tür oyunlarda, başlangıçta kişileştirme (örneğin, bebeklerle konuşma) , objeleri kullanma (örneğin, boş bardaktan su içme) veya evcilik gibi tablolar dikkati çeker. Zamanla konular birey ya da hayvanları taklit biçiminde farklılaşır (doktorculuk, polisçilik, bakkalcılık, kovboyculuk gibi).

Çocuk, yaşlılarıyla oynadığı dramatik oyunlarda kendini değişik kişilerin yerine koyar. Baba, öğretmen vb. gibi bu rolleri oynarken, bir bakıma çocuk kendi kişiliğini daha iyi tanır ve kendini başkalarından ayıran özelliklerin bilincine varır. Bu aşamada taklidin önemli bir yer tuttuğu dikkati çeker. Çocuğun bu tür oyunlardaki başarısında bilgi ve yeteneklerine göre dış dünyayı tanımamasının olduğu kadar, kendisine tanınan fırsat ve deneyimlerin de etkisi büyüktür. Oyun, çocuğa kendini tanımayı öğretir. Oyun yoluyla kendi güçlerini sınamakta, atılıma girişmekte olan çocuğun, oynadıkça duyuları keskinleşir, yetenekleri gelişir, becerileri artar. Çocuk, oyuna yalnızca büyüklerinden gördüğünü aktarmakla kalmaz, kendi algıladıklarına deneyimlerini de katarak sentezler yapar. Oyun, çocuğun yaratma ortamıdır.

4-6 yaşlarındaki kızlar, bebeklerine farklı elbiseler giydirip küçük sembolik evlerini eşyalarla süslerken, erkekler izledikleri bazı savaş serüvenlerini grup oyunlarına yansıtırlar. Bebeğini sallayan, onu giydirip besleyen çocuk, annesini taklit etmekte, onun hareketlerini oyuna yansıtmakta, onunla kendini özdeşleştirmektedir.

Oyun, gerçek dünyayla hayal dünyası arasında bir köprüdür. Oyun faaliyeti tek başına ele alındığında, tüm gelişime koşt olarak, oyunda da belirgin bir evrim görülür. Oyundaki bu gelişim, kısaca şöyle özetlenebilir:

- Tek başına oynanan oyun.
- Başka bir oyunu izleme.
- Paralel oyun.
- Birlikte oynanan oyun.
- İşbirliğine dayalı oyun.

“Tek başına oynanan oyun”, başlangıçta çocuklar için mümkün olan tek oyun türüdür. Bu oyun biçiminde çocuklar, arkadaşlarıyla birlikte oynama girişiminde bulunmazlar. Çevrelerindeki obje ve oyun malzemesiyle baş başa kalmayı yeğlerler. Bu evreyi izleyen oyun biçimi, “başka bir oyunu izlemek”tir. Bu tür oyunda çocuk, sözlü herhangi bir ilişki kurmadan, sadece diğer çocukların oyunlarını izler. “paralel oyun”, aynı oyun malzemesini kullanan çocukların yan yana oynamalarına karşın, faaliyetlerini bağımsız sürdürmeleridir. “Birlikte oynanan oyun”da çocuklar, zaman zaman birbirlerinin fikirlerinden yararlandıkları gibi, oyuncak alışverişinde de bulunurlar. Bu oyun biçiminde çocuklar birbirlerinin hareketlerini izleme olanağı da bulurlar. “İşbirliğine dayalı oyun” da temel amaç, topluca organize olarak, belirli bir sonuca varmaktır. İstop, yakartop gibi oyunlarda kurala uymayı öğrenen çocuk, gelecekte toplum ve ahlak kurallarına da kolaylıkla uyabilecek bir birey adaydır. Oyunların yaş ve cinsiyete göre farklılık gösterdiğini ileri süren uzmanlar, aynı ayrımı oyuncak için de kabul ederler.

OYUNCAĞIN EĞİTSEL ÖNEMİ VE OYUN MALZEMELERİ

Gelişim basamakları boyunca çocuğun hareketlerine düzen getiren, zihinsel, bedensel ve psiko-sosyal gelişimlerinde yardımcı olan, hayal gücünü, yaratıcı yeteneklerini geliştiren tüm oyun malzemeleri oyuncak olarak tanımlanabilir. Su, kil, kum gibi doğal oyun malzemesiyle boş kibrit kutusu, makara gibi artık ürünler de bu kapsama girer.

Oyuncaklar, çocuğun doğal yeteneklerini geliştiren, böylelikle de büyük bir eğitimsel işlevi yerine getiren oyun malzemeleridir. Çocukta seçme ve değerlendirme duygusunu da geliştiren oyuncaklar, bu işlevleriyle çocuğun kendi kendine karar verebilmesine ve belirli bir alanda beceri kazanmasına olanak hazırlarlar. Yine oyuncaklara, bireyin toplum ve çevreyle olan ilişkilerini düzenleyen bir araçlar sistemi gözüyle bakılabilir.

Oyuncaklar çocukların çeşitli renk, boyut ve şekilleri kavramalarına, sayısal ve yazınsal kavramlardan haberdar olmalarına yardımcı olur. Gelişimin her kesimini uyarmaları açısından oyuncaklar, farklı yaş ve zihin düzeyindeki tüm çocuklar için gereklidir.

Eğitimsel değeri büyük olan oyun malzemelerinden biride, ‘su’dur. Dokunma duygusunun gelişimini sağlayan önemli bir oyun aracı olan su, aynı zamanda çocuğa büyük bir haz verir. Deneyim ve keşif olanakları sağlayan su sayesinde utangaç çocuk sakinleşir. Su, ayrıca çocuğun uzun süre dikkatini bir konu üzerinde toplamasına da yardımcı olur. Kum ve su, 2 yaşından itibaren tüm yaşlar için temel oyun malzemeleridir. Kum havuzu ya da su dolu bir leğende oyun oynama olanağının çocuğa sağlanması, onun fiziksel olduğu kadar, zihinsel gelişimine ve güven kazanmasına yardımcı olur.

KAYNAK: PROF.DR. HALUK YAVUZER: ÇOCUK PSİKOLOJİSİ
PROF.DR. HALUK YAVUZER: ANA-BABA VE ÇOCUK